

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Virker for et skønnere Danmark

København den 3. juli, 2023

Akademiraadets høringssvar til Københavns Kommunes høring over Amaliegade Nord - lokalplanforslag, kommuneplantillæg og miljørapport

Begræns CO2-udledningen

Vi står i en tid, hvor klimaforandringer truer vores eksistens, på flere forskellige måder. Og vi ved, at især betonbyggeri bidrager væsentligt til CO2-udledningen. Vi ved også, at vi skal prøve at transformere, hvor vi kan, fremfor at rive ned og bygge nyt. Derfor bør alle kommuner, bygherrer og arkitekter altid seriøst overveje, om et projekt er bæredygtigt og meningsfuldt, først og fremmest ved at overveje byggeriets levetid. Hvis vi bygger med et stort CO2-aftryk skal vi sikre os, at byggeriet har egenskaber, der gør, at det kan stå i mange år, eller at det kan skilles ad og genanvendes. Den virkelighed, vi lever i, påvirker vores opfattelse af det skønne, det nyttige og det holdbare, og dermed af hvad der er arkitektonisk kvalitet. Og den virkelighed, vi lever i nu, er, at vi skal begrænse vores udledning af CO2.

Et sammenhængende værk

Frederiksstaden er et af Københavns mest enestående bykvarterer, planlagt af Nicolai Eigtved i 1749. Kvartret er blandt få i Europa, der fremstår som et sammenhængende, karakterfuldt rokokoværk, hvis identitet er fastholdt gennem århundreders samfundsforandringer. Det, der umiddelbart virker enkelt, og meget elegant, er i virkeligheden et komplekst system, med et tydeligt hierarki af rum og funktioner. Frederiksstaden har fra begyndelsen været byens fornemmeste kvarter, men også fra begyndelsen et kvarter med pakhuse, hospitaler, værksteder og stalde.

Derfor står Frederiksstaden på UNESCOs tentativliste til verdensarven, og det er vigtigt at overveje, om et nybyggeri vil bidrage til at løfte bydelen, eller måske omvendt til at trække den ned.

Et kvarter med klare spilleregler

Frederiksstaden er et rummeligt kvarter. Der er plads til alle mulige funktioner, og til bygninger fra alle perioder siden bydelens grundlæggelse. Men der er et sæt spilleregler, der gør det muligt at bevare roen midt i den funktionelle mangfoldighed. Og der er et sæt af motiver, der går igen. Eigtved regulerede gesimshøjder og sikrede at vinduerne, og dermed etagerne inde i bygningerne, flugtede. Hans intention var, at materialeholdningen var ensartet, en kontrast til datidens kulørte huse, som vi i dag mest kender fra Nyhavn.

Hvis man går rundt i bydelen, kan man se mange forskellige fortolkninger af spillereglerne — nogle mere vellykkede end andre. Gennem tiden har Ole Hagens hovedsæde for Mærsk, og Eva og Nils Koppels Toldbygning fået meget kritik for at være lukkede og monotone. Arkitekterne valgte i deres fortolkning at lægge hovedvægten på gesimshøjder, og på en rytme, der vel ikke var i overensstemmelse med Eigtveds, men som måske var tænkt som en samtidig fortolkning af den.

Sven Eske Kristensens Baltica-anlæg i Bredgade formår at bringe mange moderne kvadratmeter ind i en klassisk karré, men også at fastholde oplevelsen af havehuse og masser af lys. Det er måske den mest vellykkede indpasning i kvarteret, lige op ad Amalienborg.

Lokalplanforslaget

Det forslag, der er skitseret i lokalplanforslaget, er en ny fortolkning. Man genkender pavillon-motivet, og måske også en antydning af den rytmiske facadeopbygning. Men andre steder har man valgt at bryde med systemet. Eigtveds præcise og afklarede hjørner er afløst af opløsning — måske som et svar på kritikken af forgængernes lukkethed. De tilbagetrukne mansardtage er afløst af en fantasifuld opbygning af kontoretager. Det er karakteristisk for bydelen, at der er store åbne gårdrum, men her er karréens indre fyldt op med bygninger, mens der åbnes op mod havnen.

Da man først byggede Frederiksstaden var det med store, robuste pakhuse og et kæmpe hospital ud mod havnen, mens Amaliegade blev defineret som en fornem, rolig og meget bred gade, med høje sokler og relativt lukkede facader. Det er ikke en shopping-gade, men en residensgade for byens spidser. I hele bydelen er hjørnerne faste ankre, der definerer hver karré for at give plads til de mere frie elementer, pavilloner, tilbagetrækninger og kik til haver og gårde.

Akademiraadet anbefaler

Akademiraadet finder, at byherre og arkitekt med fordel kunne se på de grundlæggende principper og genbesøge de vellykkede nybyggerier (som fx Baltica-anlægget). Måske er der bedre plads til de høje tag-lignende opbygninger ud mod havnen, i samspil med pakhusene og de store huse på den anden side. Måske er det ikke hjørnerne, der skal opløses, men mellemstykkerne, ligesom det sker med Frederiks Hospital (Designmuseum Danmark) på den anden side af Amaliegade.

Akademiraadet anbefaler derfor, at byherre, arkitekter og myndigheder genovervejer projektet, dels med henblik på, om det er muligt at genanvende dele af det eksisterende anlæg, f.eks. fundamenter og kældre, dels med henblik på anlæggets størrelse, og dels med henblik på en bedre tilpasning til bydelens formprincipper, herunder især Amaliegades orden og rytme og hjørnets behandling. Det er Akademiraadets opfattelse, at havnefronten bedre tåler en opbygning i højden end Amaliegade, der jo har stor betydning for oplevelsen af Amalienborg Slotsplads.

Akademiraadet står til rådighed for en uddybende dialog.

Venlig hilsen

Akademiraadet

Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster, Akademiraadet virker til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademiraadet er statens rådgiver i spørgsmål om billedkunst, arkitektur og planlægning, og står til rådighed for kommunerne og regionerne. Akademiraadet behandler henvendelser fra statslige myndigheder og kan på eget initiativ indhente oplysninger fra og fremsætte erklæringer over for statslige myndigheder og institutioner samt over for offentligheden. Rådets medlemmer er valgt i en demokratisk proces af de billedkunstnere og arkitekter, der udgør Kunstnersamfundet, og er en uafhængig og upolitisk organisation.